

MERMANS, Antoon (Lanaken 21 augustus 1898 – Schilde 9 juni 1963).

Studeerde tijdens de Eerste Wereldoorlog aan de door de Duitse bezetter vernederlandste universiteit te Gent (**von Bissing Universiteit**) en kwam er in contact met het **activisme**. Mermans was er lid van het **Gentsch Studenten Corps**.

Zeer jong was hij in Aalst komen wonen. Hij trad er in dienst van de Vlaamse Spaar- en Leenbank, die deel uitmaakte van het politiek-economisch netwerk van het Vlaams-nationalisme in het arrondissement Aalst. Toen dit in 1934 in het **Vlaamsch Nationaal Verbond** (VNV) integreerde, volgde Mermans. In 1935 werd hij commissaris van de SM Uitgeverij Dietschland, die onder meer de weekbladpers van het VNV drukte en uitgaf. Begin 1937 stapte hij op bij de in financiële moeilijkheden verkerende bank en werd hij Brussels correspondent en parlementair verslaggever voor *Volk en Staat*.

Rond die krant woedde op dat moment een felle interne strijd in het VNV omdat hoofdredacteur **Herman van Puymbrouck** de partijconsignes niet opvolgde. Hij onderhield op eigen houtje contacten met Duitse geldschietters en maakte op zo'n manier propaganda voor nazi-Duitsland, dat het VNV er politieke schade door ondervond. Toen begin 1938 Van Puymbrouck de krachtmeeting met de VNV-leiding verloor, werd hij als hoofdredacteur opgevolgd door Mermans die ook het beheer op zich nam tot 1939 toen **Karel Peeters** directeur-beheerder werd. Mermans volgde trouw de partijlijn. Op 16 januari 1940 kreeg hij het Belgisch gerecht over de vloer op zoek naar belastend materiaal in verband met *Volk en Staat*. Aanleiding was een artikel van VNV-leider **Staf de Clercq** over de rol van de Belgische defensie in de groeiende internationale spanning, als gevolg waarvan de krant van 17 januari af een verschijningsverbod kreeg opgelegd. In werkelijkheid draaide het onderzoek naar de geheime financiering uit Duitsland. Mermans werd samen met Peeters op 10 mei 1940 bij de Duitse inval, opgepakt als staatsgevaarlijk element en met de zogeheten **Spooktreinen** gedeporteerd naar Frankrijk waar ze geïnterneerd werden in het kamp van Le Vernet. In augustus 1940 keerden ze terug en konden constateren dat *Volk en Staat*, dat na hun arrestatie had opgehouden te verschijnen, inmiddels sedert 13 juni 1940 onder de hoofdredactie van **Jan Brans** weer verscheen. Op 16 augustus traden hoofdredacteur en directeur weer in functie. Brans, die gehandeld had in overeenstemming met De Clercq, kon zijn positie handhaven. Eerst werd hij plaatsvervangend hoofdredacteur van een op intellectuelen gerichte B-editie terwijl Mermans de populaire A-editie leidde en het binnenlandse nieuws voor zijn rekening nam. Van juni 1941 af kwam er een dubbel hoofdredacteurschap. De twee hoofdredacteurs lagen geregeld met elkaar overhoop. Mermans kwam ook in conflict met Peeters en andere redacteurs die hem incompetentie verweten. Hij kon zijn positie handhaven, onder meer omdat hij scrupuleus de richtlijnen van de VNV-leiding opvolgde. *Volk en Staat* was zo dé spreekbuis van het VNV tijdens de bezetting, temeer daar de redactie van *De Nationaal-Socialist*, het weekblad dat sedert mei 1941 verscheen, soms afweek van de partijlijn. Nadat de hoofdredacteur op een zijspoor werd gezet, nam Mermans van 17 juni 1944 af ook de leiding van dit blad in handen. Samen met Brans kwam Mermans geregeld in conflict met de Duitse censuur, vooral waar het het verbod op Duitse propaganda betrof. Samen met Brans kreeg hij in 1943 een geldboete opgelegd wegens het omzeilen van de preventieve censuur.

Bij het naoorlogse proces van *Volk en Staat* werd Mermans wegens **collaboratie** eerst tot levenslang veroordeeld, in beroep tot 18 jaar. Na zijn vrijlating werd hij opnieuw journalistiek actief. Hij werkte

mee aan *Opstanding* uitgegeven door Walter Bouchery in de periode dat dit blad het officiële orgaan van de **Vlaamse Concentratie** was (tot begin 1953). Voorts werkte hij mee aan het parochieblad *Kerkelijk Leven*.

WERKEN: Artikelen in *Volk en Staat* (1937-1944); – *De parachutisten van Orléans*, 1941; – *De Leider*: schets van het leven van Staf De Clercq, 1942.

LITERATUUR: E. de Bens, *De Belgische dagbladpers onder Duitse censuur*, 1940-1944, 1973; – B. de Wever, *Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945*, 1994.

ILLUSTRATIE(S), zie: *Volk en Staat*.

BRUNO DE WEVER